

uppá sitt rétta pláss at bytt henda stóra ringin sundur í t.d. 3 smár bæsar og bert tikið tann eina básin til í senn? Hetta ferir við sær meiri arbeiði, men hevði tað ikki verið til tað betra?

Fiskurin verður nú doyvdur við CO₂ og blóðgaður og blakaður í annað kar til utbløðing, ofta í eitt kar, sum einki vatn er í — enn. Ansast eigur eftir, at nokk rennandi vatn er til karið og helst atti fiskurin at verði spakuliga ferdur yvir í karið og ikki sleptur úr hondunum fyrr enn hann næstan var undir vatni, alt hetta fyrri at skána hann fyrri brestir. Ikki bert tað, verður ein fiskur t.d. blakaður í eitt kar, sum enn ikki hevur nokk av vatni í, so brestir hann móti kanska 3-4 øðrum fiskum, sum so eisini merkja sviðan og vøddarnir taka uttan íva skaða av hesi viðferð.

Tá fiskurin er utbløddur og vatnið er vorið reint, gera fleiri tað, at teir blaka fiskin í annað kar, sum t.d. stendur uppi í lastini á einum lastbili. Hvi ikki bera so í bandi, at karið, sum fiskurin er utbløddur í, verður tikið og sett varisliga upp í lastina á bilinum, sjálvandi eftir, at nokk av isi er tilsett. Ti hetta hevur stóran tyding, at fiskurin verður niðurkøldur so skjótt til ber, og tíðin, flutningurin til hagraiðingavirkið tekur, er sera væl gagnað til at fáa fiskin niðurkøldan, ti eigur nokk av isi at koyrast í kørin. Eisini eigur ein at hugsa um ikki at telja ov nógv fiskar í karið, heldur telja 1/3 minni í hvørt karið so fiskurin ikki er undir óneyðugum trýsti. Hetta gevur væl at merkja eitt sindur meiri arbeiði við kørnum, men hvat hava t.d. 6 kør meira at siga?

Hvat viðvikur niðurkøling, so er tað umráðandi, at fiskurin verður køldur so nær 0° C sum møguligt skjótast møguligt. Verður

hetta ikki gjørt kemur deyðstivheitin — Rigor mortis — í fiskin alt ov skjótt. Niðurkøling seinkar deyðstivheitina nakað. Nógvir aðrir faktorar spæla inn tá talan er um deyðstivheit og nær hon byrjar, og er umráðandi, at fiskurin verður arbeiðdur áðrenn hann er deyðstivur. Er hann deyðs í vør ella farin forbi hetta støðið, so er einhver viðferð helst vandamikil, skilt á tann hátt, at vøddarnir taka meiri skaða, og lættari skaða, enn vit veruliga halda og siggja.

Undir flutninginum eigur eithvert at verða spent ományvir kørin so eingin fiskur fer úr, fær óneyðugan løst ella dust sleppur niður í karið. Við mottøkuna á hagraiðingavirkinum skal eisini farast høvliga fram. Helst skal tað vera so, at fiskur, sum kemur til virkið, verður hagraiðdur skjótast til ber og so lítið sum møguligt stendur niður fyrri. Er tað so — og tað er tað altíð — so eigur hvørt virki at hava eitt kølirum til at goyma mottiknan fisk í. Eisini eigur meiri isur at verða latin uti karið. Ansast má so eftir, at tann fyrst innkomni fiskurin verður arbeiðdur fyrst. Undir hagraiðingini eigur fiskurin so ikki at verða blakaður nakra staðni ella hava møguleika fyrri at detta á gólvið og fáa óneyðugan brest. T.v.s. at øll hagraiðing, goðskumetanin, viging og pakkingin skal fara fram uttan løst á fiskin.

Ein alifiskur, sum verður tikin, lyftur og lagdur niður aftur, eigur ikki at verða tikin við einari hond, sum kann føra til óneyðuga bendan av fiskinum v.m. Heldur ikki eigur man at taka rundan um ryggin á fiskinum við einari hond og seta fingrar nær fast í fyrri, at hann ikki gliðir úr hondini, ti alt hetta gevur nakrar læstir í vøddunum, sum vit als ikki siggja uttána fiskinum. Ti átti fiskurin at

verðið tikin við báðum hondum — ein um stertin/sporlið og hin undir bukstiðuna — á skynsamasta hátt. Hetta krevur kanska longri tíð, men hvat tá tað er ein rutina?

Fiskurin skal pakkast væl og vera væl isaður, tó ikki solieðis, at lokið á kassanum stendur í boga á miðjuni, ti ov nógvur isur er í. Eftir, at ein plattur er liðugur og til reiðar til avskipan, eigur hann at verða settur í eitt kølirum, sum er skilt frá tí kølirum, har ikki hagraiðdur fiskur er. Og í hesum kølirumi eigur platturin so at standa líka til hann verður avskipaður. Tað mest áhugaverda í hesum er, at flestu virki, sum pakka alifisk, hava als ikki henda møguleikan, tiskil stendur liðugt-pakkaður fiskur í 2-3 dagar í vanligum hita aðrenn avskipan.

Frá virkinum eigur avskipanin at fara fram í lokaðum bili so minst møguligt av dusti o.ø. kemur til

plattarnar. Tá tikið verður av bilinum, eiga plattarnir at verða kovdir beinleiðis umborð á farmaskipið, sum eisini eigur at hava goðar kølumstöður. Men í dag er ofta so, at plattarnir bert verða settir á havnarokið til tíð er at koyra teir umborð. Ein solskinsdag standa teir í øllum hitanum og dustinum, og ein vatan dag standa teir eisini har. Eitt er, at tað regnar á teir, men hvat við allari rununi, sum verður oyst uppá teir, tá eitt akfar fer framvið? Tað allar minsta var, at plattarnir blivu settir undir tak so einki av hesum kundi farið fram.

Eisini átti at verðið fylgt við fiskinum líka til marknaðin. Uttan at gera meg ov klókan um, hvat fer fram eftir uppskipan í utlandinum, so eru tað helst fleiri, sum hava fiskin um hendi á havnaroki, víðari flutningi o.ø. Her átti fiskasæljarin at tryggjað sær, at onkur var á staðnum og kundi givið eina frágreiðing um ymiskt bæði gott og ringt, so vit við vissu kundu sagt á hvørjum flutningsstrekki galið bleiv o.s.fr.

Hvussu verða reglugerðirnar hildnar?

Heilsufroðiliga Starvsstovan hevur gjørt nakrar reglur í samband við tøkum av alifiski, flutning og virki.

Um tøk verður nevnt alt um svoltan av fiskinum, karantanu eftir avlusing og heilivág. Hesar treytir krevur verða hildin og tekur HS royndir av alifiskinum, áðrenn hann verður tikin. Er nakað áfatt, fær alarin ikki loyvi at taka nakað til sølu. Tað er gott, at hesi krev verða fylgd.

Men hvat so við øllum hinum krevnum? Eru myndugleikarnir heilt visir í, at krøvini annars verða hildin? Hvar kannar tað? Hvar kannar flutningin? Hvar kannar virkin, sum hagraiða fiskin? Hvar kannar avskipanina? Spurningar eru nógvir, men um allar verða líka væl svaraðir, ivist eg í.

Lat okkum taka nakað av øllum hesum fram. Tað fyrsta eru akferini til flutning frá alistøðini til virkið og frá virkinum til avskipingarhavnina. HS hevur í reglugerðini krev um, at allur flutningsútbúnaður skal vera reinur, men í nógvum foru hava hesi flutningsakfør verið brukt til nógv annað, sum vit kanska ikki vita um, uttan tey eru vaskað aðrenn flutning av alifiski. Hvat við teimum kørnum, vit siggja fiskin í í dag? Eru tey øll líka væl vaskað og desinficerað? Er tað ikki alt ov ofta, at kør, sum kanska hava staðið úti, verði brukt til annað endamál, eru skitin, ja, kanska ikki reingjerd í langa tíð, verða brukt til flutning av alifiski?

Hvat kann gerast? Tað fyrsta er sjálvandi at syrgja fyrri at halda alt reint. Tað næsta er, at ein trúverðigur og rættsiggin alari sigur NEI til at lata fiskin fara í slik kør ella akfør.

So koma vit til virkið. Her eru krøvini stór um, hvat skal vera stoypt, hall á øki uttanum og á golvum inni á virkinum, reinføri, skilaveggir, millum sløðingarrum og pakkingum, klorblanding í vatnum, vaskivatn, ja, eitt ótal av áhugaverdum upplýsingum. Men verður alt hetta væl fylgt? Eru øll virki líka væl útgjerd sum

fyriskrivað? Og verri enn so. Men hvar hevur eftirlit við hesum? Hvussu nógv verður gjørt við at hava eftirlit við hesum? Ikki petti, TI so høvdu tey flestu hagraiðingavirkin í dag verið stongd. Ja, hetta er harðliga sagt, men hetta er meint í álvara — og er veruleiki.

Hvussu sær ikki ut rúndan um fleiri virki og nær hevur kanska verið spulað har seinast? Hvussu væl er skilt at inni á virkinum? Hvar verður ósløgdur og sløgdur fiskur goymdur? Hvussu væl verður reingjort eftir hagraiðing? Er klortilsetanin í vatninum eftir reglugerðini hjá HS ella er í heila tikið klor tilsett? Eru t.d. rúm nokk á virkinum til arbeiðsfólki til umklæðing? Skifta tey øll klæði í sama rúmi? Hvat við reglunum um, at skiftirum til arbeiðsklæði skal vera annað rúm enn sama rúm til tey í dagligdegnum brúktu klæðini? Ja, nógv kann takast fram.

Tá øll lið eru so framfús at tosa um „goðsku fram um alt“, hvi hugsa tey einstøku liðini so ikki um at gera brúk av teimum bestu møguleikumum fyrri at fáa goðan fisk á marknaðin? Hvi ikki lata fiskin hagraiða á einum virki, sum hevur flest allar møguleikar eftir reglugerðini? Væl at merkja eru tey fá í dag, men tey fáu, sum eru til, høvdu so reiðiliga klárað at hagraiðt allar alifiskin. Onkur spyr so, hvat við teimum, sum ikki lúka krøvini? Stong tey, og ongantið ov skjótt.

